

โดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

ในอดีต เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการปั่นหุ้น หรือการใช้ข้อมูลภายใน (Insider Trading) กระบวนการทางกฎหมายมักมุ่งเน้นไปที่เส้นทางอาญา ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการที่ต้องใช้เวลาพิสูจน์พยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัย ทำให้การลงโทษอาจไม่ทันที่ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

เพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกพิจารณาลงโทษได้เร็วขึ้น จึงมีการนำมาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanctions) มาใช้ภายใต้กฎหมายหลักทรัพย์ในปี 2559 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และสร้างความเชื่อมั่นว่าตลาดทุนไทยมีความโปร่งใสและเป็นธรรม

โดยกระบวนการสำคัญของมาตรการลงโทษทางแพ่ง คือ การพิจารณาตัดสินของคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง (ค.ม.พ.) ซึ่งมีองค์คณะ 5 ท่าน ที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานสำคัญในกระบวนการยุติธรรมและภาคเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้การพิจารณามีความรอบคอบและสมดุล ได้แก่ อัยการสูงสุด (ประธานกรรมการ) ปลัดกระทรวงการคลัง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการ ก.ล.ต.

ในการพิจารณานำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้กับผู้กระทำความผิด ค.ม.พ. จะพิจารณาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ความร้ายแรงของการกระทำ ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของตลาด และความคุ้มค่าในการดำเนินการ ก่อนจะตัดสินใจเลือกใช้มาตรการลงโทษที่เหมาะสม ซึ่งมีตั้งแต่การปรับเงินไปจนถึงการห้ามซื้อขายหลักทรัพย์หรือห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทหลักทรัพย์

หากผู้กระทำความผิดยอมรับผิดและตกลงทำบันทึกการยินยอม พร้อมชำระเงินตามที่กำหนด คดีอาญาก็จะสิ้นสุดลง แต่จุดเปลี่ยนสำคัญของมาตรการนี้อยู่ที่ในกรณีผู้กระทำความผิด “ไม่ยินยอม” ปฏิบัติตามมติของ ค.ม.พ. หรือไม่ ยอมเซ็นชื่อในบันทึกความยินยอม กระบวนการจะถูกยกระดับให้มีความเข้มข้นขึ้น โดย ก.ล.ต. จะดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลแพ่งตามกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยขอให้พนักงานอัยการดำเนินการในฐานะทนายภาครัฐดำเนินการให้

ทั้งนี้ ในชั้น ค.ม.พ. คณะกรรมการอาจพิจารณาโทษตามความเหมาะสมและเหตุบรรเทาโทษ แต่เมื่อเรื่องถึงชั้นศาล ก.ล.ต. จะขอให้พนักงานอัยการฟ้องเพื่อให้ศาลกำหนดมาตรการลงโทษในอัตราสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติ พร้อมทั้งเรียกดอกเบี้ยตามกฎหมายนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ เพื่อไม่ให้เป็นการจำกัดดุลพินิจของศาลในการกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งแก่จำเลย

ด้านระยะเวลาและการบังคับคดี แม้จะขึ้นศาลแพ่งแต่กระบวนการนี้ยังคงรวดเร็วกว่าคดีอาญา โดยเฉลี่ยจะใช้เวลาประมาณ 1-2 ปี (เทียบกับคดีอาญาที่อาจใช้เวลามากกว่า 2 ปีขึ้นไป) โดยการดำเนินคดีจะอ้างอิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

สำหรับผลกระทบหลังคำพิพากษา หากผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำพิพากษา เมื่อชำระเงินและปฏิบัติตามคำสั่งศาล ครบถ้วน สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องจะระงับไป แต่หากมีการฝ่าฝืน เช่น ศาลสั่งห้ามซื้อขายหุ้นหรือห้ามเป็นผู้บริหารแล้วยังแอบทำ จะถือเป็นความผิดอาญาข้อหาใหม่ทันที และหากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในส่วนอื่น ๆ ก.ล.ต. สามารถนำกลับมาดำเนินคดีอาญาในความผิดเดิมได้อีกด้วย

และไม่ว่าจะเป็นเงินที่ได้จากการยินยอมในชั้น ค.ม.พ. หรือเงินที่ได้จากการชนะคดีในชั้นศาล ในส่วนของเงินค่าปรับ และเงินชดเชยผลประโยชน์ทั้งหมดจะถูกนำส่งกระทรวงการคลังเพื่อเป็นรายได้แผ่นดินต่อไป สำหรับเงินชดเชยค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบนั้นจะคืนให้แก่ ก.ล.ต.

โดยในช่วงไตรมาส 1 ปี 2569 ค.ม.พ. ได้มีมติให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับกับผู้กระทำผิดรวม 3 คดี จำนวนผู้กระทำความผิด 6 ราย เป็นฐานความผิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ การสร้างราคา และการใช้ข้อมูลภายในหรือการเปิดเผยข้อมูลภายใน และช่วงเวลาเดียวกันนี้มีผู้กระทำผิดมาตกลงทำบันทึกการยินยอมปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่งที่ ค.ม.พ. กำหนด รวม 18 ราย จาก 4 คดี (บางกรณีมาจากการใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งในปี 2568) รวมคิดเป็นค่าปรับทางแพ่ง 633 ล้านบาท และเป็นการชดเชยเงินต่อผลประโยชน์ที่ได้รับ 502 ล้านบาท

มาตรการลงโทษทางแพ่ง ไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่คือกลไกสำคัญที่เข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีข้อดีที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความรวดเร็วและเบ็ดเสร็จ ซึ่งช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลในเชิงป้องปราม การมีมาตรการนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางในหลายประเทศที่ใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งที่มุ่งเน้นการเรียกคืนผลประโยชน์และการสั่งปรับ รวมถึงห้ามไม่ให้ผู้กระทำผิดเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานในตลาดทุน การบังคับใช้กฎหมายด้วยมาตรการลงโทษทางแพ่งจึงเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นว่า ทุกการขับเคลื่อนในตลาดทุนจะมีกฎกติกาที่คอยคุ้มครองความเป็นธรรมให้แก่ผู้ลงทุน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

“ก.ล.ต. ดูแลตลาดทุน เพื่อให้คุณมั่นใจ”